

DRUGO ČITANJE

I na Digresije idu digresije

Mnogo se digresivnoga drvlja i kamenja obrušilo na "Digresije" Slobodana Novaka. I previše, tako da ni mirni čovjek i pisac Novak u svom volterovskom vrtu na Pagu nije mogao ostati ironično ravnodušan: u friškom broju Akademijina časopisa "Forum" objavio je "Nekoliko dopuna Digresijama"

Slobodana Novaka neke su javne digresije o njegovim Digresijama isprovocirale na digresivne Dopune, o čemu piše BOŽE V. ŽIGO

Goethe ima svoga **Eckermana**, Krleža ima svoga **Matvejevića** i **Cengića**, a i mnoge druge. **Aralica** ima svoga **Crnkovića** i **Pavičića**. A **Slobodan Novak** ima svoju **Jelenu Hekman**. Ergo, veliki pisci često imaju odabrane sugovornike kojima se monološki ispovijedaju. Goethe, Krleža i Aralica zato su veliki dužnici svojim sugovornicima. I Novak je veliki dužnik svojoj Jelenu. Možda i veći dužnik od spomenutih. Jer Jelena je po mojem skromnom mišljenju obavila bolji posao, a k tome je i dama. Taj Slobodan Novak vraški je sjajan pisac, a umije i vraški iznenaditi. Napiše, eto, vrhunske stvari, a onda na dulje vrijeme baci pero u trnje. Nema ga nigdje u medijima, a zatim se od nekoliko njegovih rečenica zatresu brda u mišjoj rupi hrvatske kulture.

Čim su objavljene, *Digresije* su postale hit, prava intelektualna poslastica. Nekima slatka, nekima gorka poslastica. Jer u toj knjizi, odgovarajući na majstorski sročena Jelenina pitanja, meštar Slobodan otvoreno odgovara i sebi i drugima, i pred sobom i pred drugima, još više: jasno nešto zagovara, oštro nekima prigovara, a neke bogme s puno duha i ogovara. Rijetko, nikada ne pregovara i ne pravi ugovore ni s Vragom ni s Bogom. A kako je posrijedi dugotrajajući, pronicljivi i pretežno šutljivi svjedok polustoljetne ovdašnje društveno-kulturne prijetvornosti i njezinih glavnih protagonistu, sasvim je razumljivo da su *Digresije* nakon svoga izlaska iz tiska prestale biti digresijama i postale glavnom Društveno-kulturnom temom.

O drvlju i kamenju

Mnogo se digresivnoga drvlja i kamenja obrušilo na *Digresije*. I previše, tako da ni mirni čovjek i pisac Novak u svom volterovskom vrtu na Pagu nije mogao ostati ironično ravnodušan. Odlučio se slijediti dobar primjer Ivana Aralice. Doduše, ne u stopu, to piscu i osobi Novakova kalibra ne bi niti priličilo. Aralica je svojim dragim suvremenici i kritičarima uzvratilo u Dodatku drugom izdanju *Ambre*, a Novak je u friškom broju Akademijina časopisa *Forum* (koji je časopis, slutim, odabrao i zbog nostalgije i da bi naznačio akademsku razinu) objavio *Neko-*

lika dopuna Digresijama. Dopune je očividno napisao sam samcat, bez Jelenina društva, nagovora i provokativnih pitanja, čime se vi-teški ponio prema jednoj dami i dao do znanja da su ga neke javne digresije o *Digresijama* isprovocirale na digresivne Dopune.

Premda su dopune, pune su i sočne, jednima kao šipak, drugima kao smokva, trećima kao naranča, četvrtima kao bundeva. U svakom slučaju - slasno Istinabog, ima u ovom dodatku i digresija koje nisu u vezi s provokatorima i provokacijama, nego su kratki eseji, pripovijedne crtice, katkada digresivne meditacije (o vjeri, defetizmu, malom narodu...), a gdjekad i zaostale sličice iz *Izgubljenoga zavičaja* ili *Mirisa, zlata i tamjana*, gdje spada, primjerice, digresija *Stričevo ispravljanje stvarnosti*. Ipak je veći i važniji, a

pa, koji se do posljednjega dana naguravao u prvi red partijskih zasjedanja uz **Juru Billića** i slične veleumove, sada izigrava amnezi-ju da bi(...)

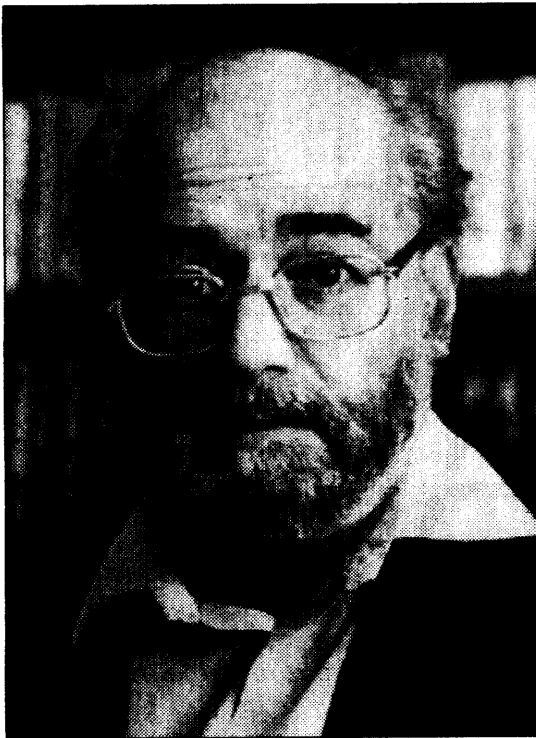
O izlivanje kible

U digresiji *O kiblašima* Novak uzvraća **Donatu** "izlivenja kible na Novaka", u digresiji *Jahač na valovima* nesmiljeno "digresira" jednu ednu antidigresiju **Vlaha Bogišića** izrečenu u TV Forumu, i tako dalje. S pravom "digresirajući": "Ni u jednoj kritici, pa ni u političkim kiblama, nije se našao prigovor stilskoj, književno-publicističkoj kakvoći teksta, nego isključivo njegovu sadržaju, izravnosti i oštini."

Spomenutim kvalitetama, koje Novak ostvaruje i u Dopunama, teško da bi itko i mogao naći kakva prigovora. Svojim oštrim i stilski istančanim skalpelom Novak posebno nježno digresira Matvejevića (kojemu i naslovljuje čitave dvije digresije, *A i o tim Matvejevićevim junaštvima...* i *Kako sam prognao Matvejevića iz njegova "emotivnoga zavičaja" koji se raspao*) te svoga imenjaka i prezimenjaka s dodatkom **Prosperov**. Potežu se repovi starih polemika o hrvatstvu i jugoslovenstvu, P.E.N.-u i Praškoj deklaraciji. U tom je smislu Matvejević stara mušterija, Novak mladi bio je među autorima i potpisnicima Praške deklaracije, a stariji među potpisnicima Antideklaracije DKH, zbog čega je najuren iz P.E.N.-a.

Pardon, pardon, o, Bože! Novak stariji zapravo u Dopunama niti ne spominje Novaka mladega! Tko bi to pomislio?! Mea culpa, pobrkao sam lončice, tekstove i digresije, zato što mi *Digresije* i *Forum* s Dopunama leže na stolu jedno pokraj drugoga, otvoreni, skladno se dopunjujući i miješajući. Kako i treba biti i kako ih i treba čitati, paralelno, izmiješano. Ipak, ipak! Čudi me ovaj strašan manjak. Slutim da je do toga došlo jer je Novak svoje Dopune dovršio i dao u časopis prije nedavne izborne skupštine Društva hrvatskih književnika, gdje Praška deklaracija umalo nije dovela i do fizičkih obračuna, a ne samo intelektualnih, književničkih i hrvatsko-antihrvatskih.

Da se Novak obilnije odao svom vrtu i kreativnoj lijenosti (koju mu, uistinu, mnogi i često spočitnu), kasnio bi s Dopunama, pa bismo jamačno imali slasnu novakovsku digresiju na njegove stare digresije o P.E.N.-u i Praškoj deklaraciji, plus barem jednu slasnu dopunu na račun digresivnih agresija, odnosno agresivnih digresija na spomenutu temu u dekahaovskoj varijanti. Baš šteta. Preostaje nam čekati novi broj *Foruma* ili novo izdanje *Digresija*, s dopunama.

Slobodan Novak

svakako strasniji dio posvećen dragim suvremenici i njihovim digresijama na njegove *Digresije*. Ovdje se, jasna stvar, na sceni ponovno pojavljuju neki isti ljudi i događaji.

Vjeran Zuppa, na primjer, koji se "iznenada ne sjeća da se dogodilo ono što se dogodilo, ali zato izjavljuje da 'Novak ima kratko pamćenje'". Sjećanje i zaborav odnose se na (ne)cenzuriranje dramatizacije *Mirisa, zlata i tamjana* u zagrebačkom ITD-u. Digresira Novak i Zuppino mišljenje o njegovu, Novakovu mišljenju o P.E.N.-u: "Moje mišljenje o P.E.N.-u on naziva likvidatorskim, kao što je i na godišnjoj skupštini te organizacije za moju osudu Praške deklaracije rekao da ga podsjeća na partijske sastanke, i kao što, uostalom, njegov visoki funkcionar P.E.N.-a **P. Matvejević** kriči s granice da je prognao i istjeran iz Hrvatske. To su takve metode. Zup-